

РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо дій особового складу (персоналу)
у зоні радіоактивного забруднення

1. Перебування в укритті (приміщенні)

У разі потрапляння особового складу (персоналу) у зону радіоактивного забруднення за рішенням керівника підрозділу особовий склад (персонал) перебуває у приміщенні будівель.

Для укриття особового складу (персоналу) рекомендовано використовувати захисні споруди цивільного захисту, підвали або приміщення усередині будівлі.

Під час перебування в укритті (приміщенні) керівник підрозділу організовує максимальне його ізолювання від можливого негативного впливу радіоактивного забруднення (рекомендовано зачинити вікна та двері, ущільнити отвори підручними засобами (скотч, змочена водою тканина тощо) та вимкнути систему вентиляції (кондиціонери або обігрівачі).

Термін перебування в укритті (приміщенні) встановлює керівник підрозділу.

Керівник підрозділу організовує проведення індивідуального дозиметричного контролю особового складу (персоналу), який перебуває в укритті (приміщенні), відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2005 № 54 “Про затвердження державних санітарних правил “Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 травня 2005 р. за № 552/10832, а також Інструкції про організацію індивідуального дозиметричного контролю в органах та підрозділах МНС, затвердженої наказом МНС України від 21.02.2007 № 85.

У разі потреби керівник підрозділу організовує проведення йодного блокування щитовидної залози (йодної профілактики) особового складу (персоналу) відповідно до Регламенту щодо проведення йодної профілактики у разі виникнення радіаційної аварії, затвердженого наказом Міністерства охорони України від 09.03.2021 № 408, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 16 квітня 2021 р. за № 526/36148, а також окремого доручення ДСНС від 09.05.2022 № В-243 “Про використання в роботі Тимчасових рекомендацій щодо йодної профілактики серед персоналу ДСНС у разі виникнення надзвичайних ситуацій на атомних електростанціях та інших ядерних катастроф, що супроводжуються викидом радіоактивних ізотопів йоду в умовах збройної агресії російської федерації проти України”.

Упродовж перебування особового складу (персоналу) в укритті керівник підрозділу організовує систематичне вологе прибирання у приміщеннях (за можливістю із використанням мийних засобів).

Керівник підрозділу організовує проведення контролю радіаційного забруднення приміщень укриття.

Під час перебування в укритті (приміщенні) особовий склад (персонал) вживає їжу з власних запасів (яка зберігалася в холодильнику або шафі в пакеті (контейнері), консервовану їжу та воду з перевірених джерел (бутильовану питну воду).

Перед вживанням їжі керівник підрозділу організовує радіаційний контроль забруднення продуктів харчування та питної води за допомогою радіометрів.

Примітка: перед прийомом їжі особовому складу (персоналу) рекомендується упродовж 30 секунд прополоскати ротову порожнину слабким розчином питної соди (0,5 %) або чистою водою.

Керівник підрозділу визначає порядок проведення евакуації особового складу (персоналу) до проміжного пункту евакуації, розташованого на зовнішньому кордоні зони радіоактивного забруднення. На проміжному пункті евакуації проводиться дозиметричний контроль особового складу (персоналу) та за потреби його санітарна обробка, а також радіаційний контроль забруднення та спеціальна обробка (деконтамінація) транспортних засобів, які залучалися до евакуації. На проміжному пункті евакуації особовому складу (персоналу) надається медична та психологічна допомога. З проміжного пункту евакуації особовий склад (персонал) направляється до приймальних пунктів евакуації для подальшого розміщення у безпечних районах.

2. Виконання робіт із ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у зоні радіоактивного забруднення

Система організації і зміст дій органів управління та підрозділів ДСНС під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та небезпечних подій (у тому числі радіаційних аварій) визначена Статутом дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 26.04.2018 № 340, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 липня 2018 р. (далі — Статут дій).

Особливості дій підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час ліквідації наслідків аварій на радіаційно небезпечних об'єктах визначені пунктом 9 розділу III Статуту дій.

У разі виконання особовим складом (персоналом) робіт із ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у зоні радіоактивного забруднення необхідно використовувати засоби індивідуального захисту органів дихання (респіратори, протигази) та спеціальний захисний одяг (засоби захисту шкіри) у комплекті із спеціальним взуттям і рукавичками.

Довідкова інформація: засоби індивідуального захисту органів дихання (респіратор, ватно-марлева пов'язка) застосовуються для запобігання потрапляння радіоактивних речовин у середину організму людини.

У разі перебування особового складу (персоналу) у зоні радіоактивного забруднення використовуються респіратори протипилові, які мають клас захисту не нижче ніж FFP2, FFP3, протигази із фільтром для захисту від радіоактивних речовин, а також спеціальний захисний одяг у комплекті із взуттям і рукавичками для захисту від радіоактивних речовин. Категорію захисту комплектів визначає керівник підрозділу залежно від характеру робіт на забрудненій місцевості (СОУ МНС75.2-00013528-005:2011).

Під час виконання робіт у зоні радіоактивного забруднення керівник підрозділу організовує проведення індивідуального дозиметричного контролю особового складу (персоналу) за допомогою індивідуальних дозиметрів, а також радіаційний контроль забруднення транспортних засобів, засобів індивідуального захисту, приладів та іншого обладнання за допомогою радіометрів.

Довідкова інформація: індивідуальний дозиметричний контроль особового складу (персоналу) ДСНС здійснюється на підставі наказу Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2005 № 54 “Про затвердження державних санітарних правил “Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 травня 2005 р. за № 552/10832, а також Інструкції про організацію індивідуального дозиметричного контролю в органах та підрозділах МНС, затвердженої наказом МНС України від 21.02.2007 № 85.

Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97) затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14.07.1997 № 208.

3. Проведення йодного блокування щитовидної залози (йодної профілактики) особового складу (персоналу) ДСНС під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у зоні радіоактивного забруднення

Йодна профілактика полягає у введенні в організм людини препаратів стабільного йоду в разі радіаційної аварії та за умови впливу на людину радіоактивних ізотопів йоду.

Йодна профілактика особового складу (персоналу) ДСНС здійснюється лише за рішенням керівника підрозділу відповідно до Регламенту щодо проведення йодної профілактики у разі виникнення радіаційної аварії, затвердженого наказом Міністерства охорони України від 09.03.2021 № 408, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 16 квітня 2021 р. за № 526/36148, а також окремого доручення ДСНС від 09.05.2022 № В-243 “Про використання в роботі Тимчасових рекомендацій щодо йодної профілактики серед персоналу ДСНС у разі виникнення надзвичайних ситуацій на атомних електростанціях та інших ядерних катастроф, що супроводжуються викидом радіоактивних ізотопів йоду в умовах збройної агресії російської федерації проти України”.

Примітка: приймати калій йодид для “профілактики” без потреби – неприпустимо. Це може зашкодити здоров’ю.

4. Рекомендації щодо харчування та вживання питної води під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у зоні радіоактивного забруднення

Під час виконання робіт із ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у зоні радіоактивного забруднення особовий склад (персонал) вживає їжу лише поза зоною радіоактивного забруднення або, в крайньому випадку, у закритому приміщенні.

Продукти харчування можна вживати лише ті, які зберігалися в холодильниках, закритих ящиках, скриньках, підвалах або придбані в торговій мережі. Перед вживанням їжі керівник підрозділу організовує радіаційний контроль забруднення продуктів харчування та питної води за допомогою радіометрів.

Питну воду можна вживати лише з перевірених джерел (рекомендовано вживати бутильовану питну воду).

Примітка: заборонено використовувати воду для пиття з відкритих джерел (водойм, річок тощо). Кип’ятіння водопровідної води не позбавляє її від радіоактивних речовин. Паління у зоні радіоактивного забруднення заборонено.

5. Після завершення робіт із ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у зоні радіоактивного забруднення:

особовий склад (персонал) проходить радіаційний контроль забруднення у дозиметриста підрозділу;

у разі виявлення радіоактивного забруднення особовий склад (персонал) проходить процедуру санітарної обробки (деконтамінації) на пункті санітарної обробки;

захисний одяг (засоби індивідуального захисту), а за необхідності верхній шар одягу та взуття рекомендовано знімати на спеціально визначеному майданчику, після чого засоби індивідуального захисту, одяг та взуття пакується у пластиковий пакет або герметичний контейнер та залишається на цьому майданчику.

Після проходження санітарної обробки (деконтамінації) особовий склад (персонал) одягає запасний одяг.

Якщо можливості пройти санітарну обробку немає – особовому складу (персоналу) рекомендовано вимити руки з милом під проточною водою, обличчя та відкриті частини тіла. При цьому рекомендовано звернути особливу увагу на руки й обличчя, протерти повіки, вії, вуха.

Ділянки забруднення	Метод	Техніка
Шкірні покриви, руки та тіло	Мило та вода	Мити протягом 2-3 хвилин, потім перевірити рівень активності. Повторити миття 2 рази
	Мило, м'яка щітка і вода, сухі абразиви, такі як борошно грубого помелу	Рясно намити і трохи потерти щіткою. Мити по 2 хвилини 3 рази, прополоскати і провести моніторинг. Бути обережним, щоб не викликати подразнення шкіри
	Мильний порошок або аналогічний детергент, стандартний очищувач шкірних покривів	Зробити пасту. Додати/добавляти води і злегка потерти шкіру. Бути обережним, щоб не викликати подразнення шкіри
Очі, вуха, рот	Промивання	Очі: відвернути повіки і обережно промивати водою. Прочистити зовнішній слуховий прохід ватними тампонами (бути обережним, щоб не пошкодити барабанну перетинку). Рот: прополоскати водою – не ковтати
Волосся	Мило та вода	Рясно намити і трохи потерти щіткою. Мити по 2 хвилини 3 рази, прополоскати і провести моніторинг (під час миття волосся повинно бути відкинута назад, щоб забруднена вода не потрапила в рот або ніс)
	Мило, м'яка щітка та вода	Зробити пасту. Додати води та злегка потерти шкіру. Бути обережним, щоб не викликати подразнення шкіри
	Стрижка/гоління волосся	Видалити волосся для проведення

Ділянки забруднення	Метод	Техніка
		дезактивації шкіри голови. Використовувати методи дезактивації шкірних покривів (здійснювати тільки після відсутності ефекту від використання інших методів)

**Рекомендується почати з першого з перерахованих методів і потім у разі необхідності переходити поступово до більш складного методу. У процесі проведення всіх дій щодо індивідуальної дезактивації слід докласти всіх зусиль для запобігання поширенню радіоактивності. Усі дії з дезактивації повинні проводитися від периферії забрудненої ділянки до її центру.*

Після завершення робіт із ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у зоні радіоактивного забруднення керівник підрозділу організовує:

внесення даних у журнал обліку індивідуальних доз зовнішнього опромінення та в особисті картки індивідуального обліку дози опромінення, яку отримано під час виконання робіт;

надання медичної та психологічної допомоги.
